

۱۵۴۷۲۱۸

۲۰۲۰

فشار بندی اجتماعی

تألیف: دکتر یحیی علی نابایی
دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه تهران

سرشناسه	۱۳۳۵ -
عنوان و نام پدیدآور	قشربندی اجتماعی / تألیف یحیی علی بابایی
مشخصات نشر	تهران: آیینہ نما، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	۱۶۷ ص: جدول
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۵۲۶۵-۴۰-۸
وضعیت فهرست نویسی	فهرست شده
موضوع	طبقات اجتماعی
موضوع	Social classes
رده یابی	۱۳۹۶ ق/ع/۹ HT۶۰۹
رده بندی دیویی	۳۰۵/۵
شماره کتابخانه	۵۰۳۰۴۵۰

انتشارات آیینہ نما

آدرس: کارگر شمالی نرسیده به جلال آل احمد - کوچه سوم پلاک ۸ طبقه اول
تلفن: ۸۸۲۵۴۱۱

قشربندی اجتماعی

• نویسنده: دکتر یحیی علی بابایی

• ناشر: آیینہ نما

• حروف چینی، صفحه آرایی، طراحی و لیتوگرافی: واحد فنی انتشارات سازمان اسناد و کتابخانه ملی

۸۸۳۰۳۵۷۲ - ۸۸۳۴۸۹۹۱

• نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

• تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

• قیمت: ۱۸۵۰۰ تومان

• چاپ و صحافی: آیینہ

فروش اینترنتی از طریق سایت آی آی کتاب www.iiketab.com

شابک ISBN 987-600-5265-40-8

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۱۱
فصل اول.....	
۱. خصوصیات اصلی قشربندی اجتماعی.....	۱۳
۱.۱. قدمت قشربندی.....	۱۶
۲. جهانی بودن قشربندی.....	۱۷
۳. تنوع قشربندی.....	۱۷
۴. الگومندی اجتماعی قشربندی.....	۱۷
الف. اهمیت تعریف اجتماع.....	۱۸
ب. اهمیت هنجارها و ضمانت‌های اجرایی.....	۲۰
ج. ضرورت اجتماعی کردن هر نسل.....	۲۰
د. ناپایداری ذاتی آرایش اجتماعی.....	۲۱
ه. ارتباط قشربندی با نهادهای اجتماعی دیگر.....	۲۳
۵. پیامد داشتن قشربندی.....	۲۴
الف. فرصت‌های زندگی.....	۲۴
ب. سبک‌های زندگی.....	۲۵
ج. الگوهای نهادی رفتار.....	۲۶
د. ارزش‌ها، نگرش‌ها و عقاید.....	۲۷
خلاصه فصل ۱:.....	۲۹
سؤالات تشریحی:.....	۳۱
سؤالات چندگزینه‌ای:.....	۳۲

فصل دوم

۳۳.....	نظریه‌های قشربندی اجتماعی
۳۳.....	مقدمه
۳۴.....	۱. افلاطون
۳۵.....	۲. ارسطو
۳۶.....	۳. کارل مارکس
۳۸.....	الف. آگاهی کاذب
۳۹.....	ب. آگاهی طبقاتی
۴۱.....	ج. همبستگی طبقاتی
۴۳.....	د. تضاد یا ستیز طبقاتی
۴۸.....	هـ - زیبا و زشت
۴۸.....	۴. ماکس وبر
۵۰.....	۵. لویس وارنر
۵۲.....	۶. تالکوت پارسونز
۵۳.....	۷. مکتب کارکر، گرای
۵۵.....	۸. مکتب تضاد
۵۷.....	خلاصه فصل ۲:
۵۹.....	سؤالات تشریحی:
۶۰.....	سؤالات چندگزینه‌ای:

فصل سوم

۶۳.....	تبیین جامعه‌شناختی قشربندی اجتماعی
۶۵.....	فرآیندهای اساسی
۶۵.....	۱. افتراق یا تفاوت گذاری موقعیت‌ها
۶۷.....	۲. طبقه‌بندی یا رده‌بندی موقعیت‌ها
۶۹.....	۳. ارزیابی اهمیت اجتماعی موقعیت‌ها
۷۱.....	۴. پاداش‌دهی متفاوت موقعیت‌ها

خلاصه فصل ۳:	۷۷
سؤالات تشریحی:	۸۰
سؤالات چندگزینه‌ای:	۸۰

فصل چهارم

دیدگاه مذهب اسلام درباره قشربندی اجتماعی	۸۱
۱. وجود طبقه در اسلام	۸۱
۲. رابطه بین طبقه و اخلاق طبقاتی	۸۷
۳. ریشه نابرابری‌ها از دیدگاه اسلام	۸۸
الف. ریشه تکوینی نابرابری‌های اجتماعی	۸۹
ب. ریشه مناسبات اجتماعی ظالمانه نابرابری‌های اجتماعی	۹۱
ج. نظریه ترکیب	۹۲
۴. وظایف مهم اقشار جامعه	۹۶
خلاصه فصل ۴:	۹۸
سؤالات تشریحی:	۱۰۱
سؤالات چندگزینه‌ای:	۱۰۲

فصل پنجم

تنوع قشربندی	۱۰۵
۱. عمق قشربندی	۱۰۵
۲. وسعت قشربندی	۱۰۶
۳. روش کسب منزلت‌ها	۱۰۷
۴. زمینه نهادی تأکید شده	۹
۵. ملاک‌های تعیین سطح پاداش	۱۱۰
۶. میزان و نوع تحرک اجتماعی	۱۱۱

۷. ملاک‌های تعیین قشر	۱۱۲
خلاصه فصل ۵:	۱۱۴
سؤالات تشریحی:	۱۱۶
سؤالات چندگزینه‌ای:	۱۱۶

فصل ششم

اندازه‌گیری نابرابری در ثروت	۱۱۷
۱. شاخص نسبت نابرابری	۱۲۲
مقایسه شاخص نسبت نابرابری در چند کشور	۱۲۳
۲. شاخص منحنی لورنز	۱۲۵
۳. شاخص ضریب جینی	۱۲۶
شاخص ضریب جینی در چند کشور:	۱۲۷
تفاوتی بین آماره‌های جدیدتر ضریب جینی در برخی کشورها	۱۲۹
خلاصه فصل ۶:	۱۳۲
سؤالات تشریحی:	۱۳۵
سؤالات چندگزینه‌ای:	۱۳۵

فصل هفتم

۱. اندازه‌گیری اعتبار اجتماعی	۱۳۷
۲. اعتبار اجتماعی و درآمد	۱۴۴
۳. اعتبار اجتماعی و قدرت	۱۴۴
۴. سازگاری بین درآمد، اعتبار اجتماعی و قدرت	۱۴۵
۵. الگوسازی اجتماعی ارزیابی	۱۴۷
عرسه نوع ارزیابی موقعیت‌ها	۱۴۷
۷. تلاش جهانی برای کسب اعتبار اجتماعی	۱۴۸
۸. واکنش افراد نسبت به تنزل رتبه خود	۱۴۹
۹. معاشرت و زناشویی: آزمون‌هایی برابری اعتبار اجتماعی	۱۵۰

خلاصه فصل ۷: ۱۵۱

سؤالات تشریحی: ۱۵۲

سؤالات چندگزینه‌ای: ۱۵۲

فصل هشتم

اندازه‌گیری نابرابری در قدرت ۱۵۵

۱. تعریف قدرت ۱۵۵

۲. منابع قدرت ۱۵۶

۳. مینه‌های قدرت ۱۵۷

الف. امور اساسی ۱۵۷

ب. ناش‌نهایی ۱۵۸

ج. فرصت‌ها و زندگی ۱۵۸

د. روابط شخص ۱۵۹

۴. اندازه‌گیری قدرت ۱۵۹

۵. شاخص موقعیت اقتصادی - اجتماعی ۱۶۱

خلاصه فصل ۸: ۱۶۲

سؤالات تشریحی: ۱۶۳

سؤالات چندگزینه‌ای: ۱۶۳

پیوست‌ها: ۱۶۵

الف: منابع فارسی ۱۶۵

ب: منابع غیرفارسی ۱۶۵

پیشگفتار

این نوشته از هشت فصل تشکیل شده است. در فصل اول خصوصیات اصلی قشربندی اجتماعی آمده و در آن به پنج خصوصیت قشربندی تحت عناوین: قدمت، جهانی بودن، نوع، الگومندی و پیامد داشتن اشاره شده است.

در فصل دوم نظریه‌های مربوط به قشربندی اجتماعی آمده است. در این فصل به ارائه مباحثی از فلاطرن و ارسطو (از دوران باستان)، کارل مارکس و ماکس وبر (از قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم)، لویس وارنر و تالکوت پارسونز (از قرن بیستم)، امریکا، پرداخته و سپس به دیدگاه مکاتب ساخت‌گرایی، کارکردگرایی و تضاد اشاره می‌شود.

فصل سوم به «تبیین جامعه‌شناختی قشربندی اجتماعی» می‌پردازد. در فصل چهارم به دیدگاه دین اسلام در خصوص قشربندی اجتماعی، با ارائه پاسخ به چهار سؤال در این زمینه اشاره شده است.

در فصل پنجم به «تنوع قشربندی اجتماعی» و محورهای آن پرداخته می‌شود. فصل ششم، هفتم و هشتم به ترتیب به امر اندازه‌گیری نابرابری در ثروت، اعتبار اجتماعی و قدرت اشاره می‌کند.

در نگارش هفت فصل از این نوشتار از چارچوب ارائه‌شده در کتاب «قشربندی اجتماعی» نوشته آقای ملوین تامین (نگارش دوم) و مطالب آن استفاده زیادی شده است.

این اثر حاصل هفده سال تدریس درس جامعه‌شناسی قشرها و نابرابری‌های اجتماعی در رشته جامعه‌شناسی می‌باشد. در سال ۱۳۶۹ شمسی که به دنبال

تهیه منابعی برای درس یادشده بودم، در بین منابع مختلفی که به آن‌ها مراجعه کردم کتاب آقای تأمین (چاپ دوم) را مناسب‌ترین کتاب درسی در این زمینه یافتیم. به سرعت کتاب را در دستور کار ترجمه قرار دادم. پایان کار مصادف شد با چاپ و انتشار ترجمه زیبای چاپ اول کتاب ایشان توسط یکی از اساتید محترم جامعه‌شناسی (دکتر عبدالحسین نیک‌گوهر) در سال ۱۳۷۳ شمسی، از این‌رو از چاپ ترجمه خود منصرف شدم و همچنان با استفاده از چارچوب نه فصل اول چاپ دوم (از پانزده فصل) که حاوی مباحث نظری و عام درباره قشربندی و نابرابری می‌باشد، به تدریس خود ادامه دادم. در تدریس سعی داشتم تا جایی که ممکن است با ارائه مثال‌هایی از فرهنگ ایرانی و اسلامی مطالب را برای دانشجویانم قابل درک سازم و به مطالب درس یک فصل نیز در خصوص دیدگاه اسلام درباره قشربندی و نابرابری افزودم.

چاپ دوم بود که تأمین که با تجدیدنظر و اضافات فراوانی همراه است و افزوده‌های این نماند که وجه تدریس سالیان دراز درس یاد شده می‌باشد، ویژگی‌ای به این نوشتار داد که صلاح دیدم آن را به چاپ و نشر برسانم و به دانشجویان و صاحب‌دانشان و عاقدان به مباحث قشربندی و نابرابری تقدیم دارم.

در چاپ دوم این کتاب، تعدادی از دانشجویان عزیز در چکیده‌سازی فصول و تهیه سؤالات چندگزینه‌ای و تشریحی من یاری دادند که از همه آنان به‌ویژه خانم زهرا عنایت پور تشکر و قدردانی می‌کنم.

از تمام کسانی که در هرچه بهتر ارائه شدن این اثر نشر به‌زایی داشته‌اند، به‌ویژه از ویراستار محترم خانم رقیه عابدینی تشکر و قدردانی می‌کنم.

یحیی علی بابایی

دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه تهران

تهران - تابستان ۱۳۹۶